

Катерина В. Сіренко*

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТРЕНДІВ

У статті розглянуто теоретико-методологічні та прикладні аспекти оцінювання розвитку суб'єктів господарювання в Україні за їх розмірними групами за останні десять років. Досліджено теоретико-методологічні засади державної статистики, зокрема в частині класифікації та ідентифікації суб'єктів господарювання відповідно до Господарського кодексу України та методологічних положень органів державної статистики. Запропоновано комплексний підхід до аналізу ефективності їхнього функціонування через оцінювання обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) у середньому на одне підприємство та продуктивності праці в розрахунку на одного зайнятого працівника. Застосовано розширений методичний підхід для аналізу структурно-динамічних зрушень у секторі вітчизняного підприємництва. Проаналізовано динаміку кількості діючих суб'єктів господарювання та кількості зайнятих у них працівників протягом 2015–2024 років.

За результатами аналізу встановлено, що загальна кількість діючих суб'єктів господарювання в Україні скоротилася на 24 910 одиниць (із 1 974 318 у 2015 році до 1 949 408 у 2024 році), а кількість зайнятих осіб після шокowego 2022 року стабілізувалася на рівні близько 7,4 мільйона осіб. Водночас обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) на одне велике підприємство зріс більш ніж удвічі, перевищивши 10,4 мільйона гривень у 2024 році, тоді як для мікропідприємств цей показник після падіння до 421,2 тисячі гривень у 2022 році відновився лише до 505,5 тисячі гривень у 2024 році. Продуктивність праці на великих підприємствах зросла в 3,6 раза (досягнувши понад 4300 тисяч гривень на одну особу), тоді як для мікропідприємств вона залишалася в стані уповільненого відновлення, досягнувши лише 310 тисяч гривень на одну особу.

Проведено аналіз структурних змін у бізнес-секторі України за 2015–2024 роки та проаналізовано зміну часток розмірних груп підприємств. Дослідження показало, що протягом цього періоду мікропідприємства та великі підприємства децю покращили свої структурні позиції (на +0,19 в.п. та +0,01 в.п. відповідно), причому мікропідприємства абсолютно домінували у структурі з часткою 96,98% у 2024 році. Водночас структурна частка малих (-0,14 в.п.) та середніх (-0,06 в.п.) підприємств зменшилася. Проте, попри кількісне домінування, мікропідприємства демонструють уповільнені темпи відновлення, що потребує відповідної державної політики підтримки, зокрема в частині доступу до фінансування та стимулювання зайнятості. Результати дослідження довели потребу в багатовимірних статистичних підходах до оцінювання розвитку бізнесу та можуть бути використані під час впровадження державних програм економічного відновлення і підтримки підприємств.

Ключові слова: суб'єкти господарювання, великі підприємства, середні підприємства, малі підприємства, мікропідприємства, обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), продуктивність праці, структурні зміни.

Рис. 4. Табл. 1. Літ. 10.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-300-364-372

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7148-0599>

* Vadym Hetman Kyiv National University of Economics. Ukraine.

Kateryna Sirenko

STATISTICAL ESTIMATION OF THE STRUCTURAL AND DYNAMIC STABILITY OF BUSINESS ENTITIES IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF INVESTMENT TRENDS

The article is devoted to the assessment of the development of business entities in Ukraine by their size groups over the past ten years. Theoretical and methodological aspects of state statistics were studied, specifically in terms of classifying business entities in accordance with the Commercial Code of Ukraine and methodological provisions of state statistical authorities. It is proposed to apply a comprehensive approach to analyzing the efficiency of their functioning by calculating the volume of products (goods, services) sold on average per enterprise and labor productivity per employed person. An extended methodological approach was applied to analyze structural and dynamic shifts in the domestic business sector. The dynamics of active business entities and the number of employed persons over 2015–2024 were analyzed.

According to the results of the analysis, the total number of active business entities in Ukraine decreased by 24,910 units (from 1,974,318 in 2015 to 1,949,408 in 2024), while the number of employed persons after the shock of 2022 stabilized at about 7.4 million people. At the same time, the volume of products (goods, services) sold per large enterprise increased more than twofold, exceeding 10.4 million UAH in 2024, whereas for micro-enterprises, this indicator after dropping to 421.2 thousand UAH in 2022 recovered only to 505.5 thousand UAH in 2024. Labor productivity on large enterprises grew 3.6-times (reaching over 4,300 thousand UAH per person), while for micro-enterprises it remained in a state of slowed recovery, reaching only 310 thousand UAH per person.

The analysis of structural changes in the Ukrainian business sector over 2015–2024 was carried out, and the change in the share of enterprise size groups was analyzed. The analysis showed that during 2015–2024, such segments as micro-enterprises and large enterprises slightly improved their structural positions (by +0.19 p.p. and +0.01 p.p., respectively), with micro-entities absolutely dominating the structure at 96.98% in 2024. At the same time, the structural share of small (-0.14 p.p.) and medium-sized (-0.06 p.p.) enterprises decreased. However, despite the quantitative dominance of micro-enterprises, they demonstrate a slowed rate of recovery, which requires appropriate government support policies, particularly in terms of access to finance and stimulating employment. The results of the study proved the need for multi-dimensional statistical approaches to the evaluation of business development and can be used in implementing state programs for economic recovery and enterprise support in any country or region.

Keywords: business entities, large enterprises, medium enterprises, small enterprises, micro-enterprises, turnover of sold products (goods, services), labor productivity, structural changes

Peer-reviewed, approved and placed: 10.06.2026

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Протягом останніх років суб'єкти господарювання в Україні функціонували в умовах суттєвих економічних і соціальних викликів. На їх діяльність впливали наслідки пандемії, макроекономічна нестабільність, цифровізація бізнес-процесів, а головне — руйнівні чинники повномасштабної війни, енергетична криза та кадровий дефіцит. За таких умов особливого значення набуває об'єктивне оцінювання структурно-динамічної стійкості вітчизняних підприємств — тобто їх здатності зберігати внутрішню збалансованість та підтримувати стабільні темпи розвитку. Водночас забезпечення життєздатності та повоєнного відновлення національної економіки відбувається на тлі трансформації фінансових ринків,

що вимагає розгляду стійкості підприємств у безпосередньому зв'язку з актуальними інвестиційними трендами як внутрішнього, так і зовнішнього походження. Науково обгрунтоване статистичне оцінювання структурно-динамічної стійкості суб'єктів господарювання в умовах сучасних інвестиційних трендів дозволяє не лише вчасно діагностувати приховані загрози для бізнесу, а й сформуванати надійне аналітичне підґрунтя для прийняття стратегічних управлінських і державних рішень щодо фінансово-економічної підтримки та стимулювання розвитку підприємницького сектору.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Дослідженню теоретико-методологічних та прикладних аспектів розвитку підприємництва, аналізу структурно-динамічних зрушень та оцінюванню життєздатності суб'єктів господарювання присвячено багато праць таких науковців-статистиків, як С. Ващаєв [1], Н. Іванова [3], О. Мотузка [6], В. Саріогло [9], С. Червона [10], О. Швець [3] та інші. Проте, у вітчизняній практиці досі існує термінологічна неузгодженість та методологічна плутанина між основними поняттями загальної кількості суб'єктів господарювання та їх складових, кількості зайнятих та найманих працівників тощо. Крім того, питання конкретизації комплексного статистичного оцінювання структурно-динамічної стійкості суб'єктів господарювання за їх видами, а також аналіз їхньої трансформації під впливом перманентних шоків останнього десятиліття, залишаються недостатньо дослідженими.

Формулювання цілей дослідження (мета статті). Метою статті є розмежування та конкретизація понятійно-термінологічного апарату щодо категорій суб'єктів господарювання відповідно до методології Держстату, а також удосконалення науково-методичного підходу до статистичного оцінювання їхньої структурно-динамічної стійкості в Україні за останні 10 років.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Будь-яке комплексне дослідження тенденцій розвитку підприємницького сектору та об'єктивна оцінка його структурних трансформацій потребують чіткої ідентифікації базових аналітичних понять. Для правильного розуміння державної статистики та уникнення плутанини в цифрах, важливо чітко розмежовувати категорії бізнесу за офіційними критеріями Державної служби статистики України.

Суб'єкти господарювання за своєю суттю є офіційними учасниками економічної системи, які здійснюють законну виробничу, комерційну чи некомерційну діяльність із метою отримання прибутку або досягнення інших суспільно корисних результатів. Держстат відносить сюди як юридичних осіб (компанії, заводи, фірми), так і фізичних осіб-підприємців (ФОП) [2]. Банківські установи теж відносяться до суб'єктів господарювання, однак в подальшому аналізі використовується кількість діючих підприємств без урахування банків.

Залежно від кількості працівників та обсягу річного доходу, закон ділить суб'єктів господарювання на чотири класи:

1. Мікропідприємства (найдрібніші) — це ФОП та невеликі фірми, де працює до 10 людей, а чистий річний дохід не перевищує 2 мільйони євро (в еквіваленті). Сюди входить переважна більшість українського бізнесу: кав'ярні, салони краси, IT-фрілансери, невеликі інтернет-магазини.

2. Малі підприємства (малий бізнес) — це компанії та ФОП, які вже мають помітну команду (штат від 10 до 50 осіб) та річний оборот до 10

мільйонів євро. Саме такими підприємствами є, наприклад, локальні мережі супермаркетів, невеликі виробництва чи приватні клініки.

3. Середні підприємства – це міцний бізнес та ФОП із кількістю працівників від 50 до 250 осіб і річним доходом до 50 мільйонів євро. Це більшість відомих регіональних заводів, агрофірм, будівельних та логістичних компаній.

4. Великі підприємства – найпотужніші гравці ринку, де працює понад 250 людей, а дохід перевищує 50 мільйонів євро. Сюди належать металургійні комбінати, енергетичні компанії, великі банки, мережеві ритейлери (наприклад, «АТБ» чи «Нова Пошта») та національні оператори зв'язку. ФОП до цієї групи не входять.

Група «суб'єкти малого підприємництва» – це сума перших двох категорій, а саме мікропідприємств та малих підприємств. Тобто Держстат до малого бізнесу відносить підприємства та ФОП з річним доходом до 10 мільйонів євро та кількістю працівників до 50 осіб [5].

Слід зазначити, що кількість зайнятих працівників за офіційною термінологією Держстату – це кількість штатних, позаштатних і неоплачуваних (власників, засновників підприємства та членів їх сімей) працівників підприємства. Кількість найманих працівників – це кількість штатних і позаштатних (працюючих за договорами та за сумісництвом) працівників підприємства. Тобто показник зайнятих працівників є більш комплексним і, окрім найманого персоналу, додатково акумулює неоплачуваних учасників господарського процесу (власників, засновників та членів їхніх родин). Тому в будь-якій статистиці кількість зайнятих завжди буде трохи більшою, ніж кількість найманих.

Протягом 2015-2024 років загальна кількість суб'єктів господарювання в Україні та кількість зайнятих працівників у них мали значні коливання, рис. 1.

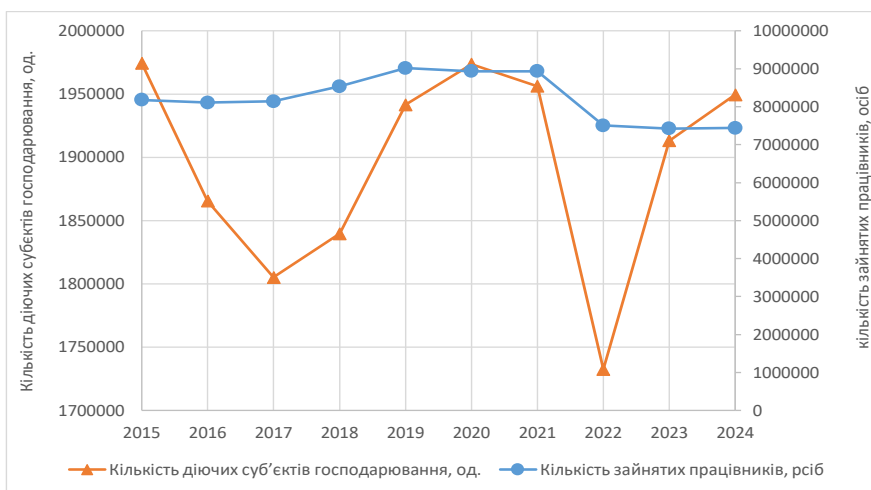

Рис. 1. Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні та кількості зайнятих працівників у них за 2015-2024 роки, сформовано на основі [8]

Рис. 1 демонструє, що кількість діючих суб'єктів господарювання в Україні зазнала стрімкого падіння у 2017 році та особливо критичного обвалу у 2022 році з подальшим поступовим відновленням до 2024 року. Зокрема, у критичному 2022 році кількість діючих суб'єктів господарювання впала до свого мінімуму – близько 1,73 млн одиниць (порівняно з майже 1,96 млн у 2021 році), проте вже у 2024 році цей показник практично повернувся до довоєнного рівня, досягнувши позначки в 1,95 млн одиниць. Водночас кількість зайнятих працівників залишалася відносно стабільною до 2021 року, після чого внаслідок повномасштабного вторгнення у 2022 році помітно скоротилася і стабілізувалася на рівні близько 7,4 мільйона осіб.

Структура суб'єктів господарювання в Україні характеризується абсолютним домінуванням мікропідприємств, які у 2024 році становили 96,98% від загальної кількості, табл. 1.

Таблиця 1. Структура та структурні зрушення кількості суб'єктів господарювання в Україні за їх видами за 2015-2024 роки, сформовано на основі [8]

Суб'єкт підприємництва	Кількість діючих суб'єктів господарювання, од.		Структура, %		Зміна у структурі, в.п.
	2015	2024	2015	2024	
великі	423	560	0,02	0,03	+0,01
середні	15510	14208	0,79	0,73	-0,06
малі	47555	44134	2,41	2,26	-0,14
мікро	1910830	1890506	96,78	96,98	+0,19
Разом	1974318	1949408	100,00	100,00	0,00

Як свідчить аналіз структури суб'єктів господарювання в Україні, протягом 2015–2024 років відбулися незначні структурні зрушення: частка мікро- та великих підприємств зросла на 0,19 в.п. та 0,01 в.п. відповідно, тоді як питома вага малих і середніх суб'єктів скоротилася. Зокрема, загальна кількість діючих суб'єктів господарювання за аналізований період скоротилася на 24 910 одиниць (з 1 974 318 од. у 2015 році до 1 949 408 од. у 2024 році). При цьому у структурі бізнесу продовжує абсолютно домінувати мікропідприємництво, питома вага якого зросла до 96,98% (1 890 506 од.), тоді як частка малого бізнесу знизилася на 0,14 в.п. і у 2024 році становила 2,26% (44 134 од.). Водночас єдиним сегментом, що продемонстрував чисельне зростання, стали великі підприємства, кількість яких збільшилася на 137 одиниць – з 423 од. у 2015 році до 560 од. у 2024 році.

Протягом 2015–2024 років обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) великих, середніх та малих суб'єктів господарювання в середньому на одне підприємство в Україні мали тенденцію до зростання, рис. 2.

Таким чином, протягом 2015–2024 років для великих, середніх та малих підприємств було характерним стійке зростання обсягів реалізованої продукції на одне підприємство з досягненням пікових значень у 2024 році, що свідчить про високу адаптивність вітчизняних суб'єктів господарювання до кризових явищ. Зокрема, обсяг реалізованої продукції на одне велике підприємство за

досліджуваний період зріс більш ніж удвічі – з близько 4,9 млн тис. грн у 2015 році до понад 10,4 млн тис. грн у піковому 2024 році. Подібна динаміка прослідковується і в сегменті середнього та малого бізнесу, де середні показники зросли в середньому у 3,5–3,6 раза: для малих підприємств – зі 150 тис. грн до понад 540 тис. грн, а для середніх – зі 140 тис. грн до 500 тис. грн.

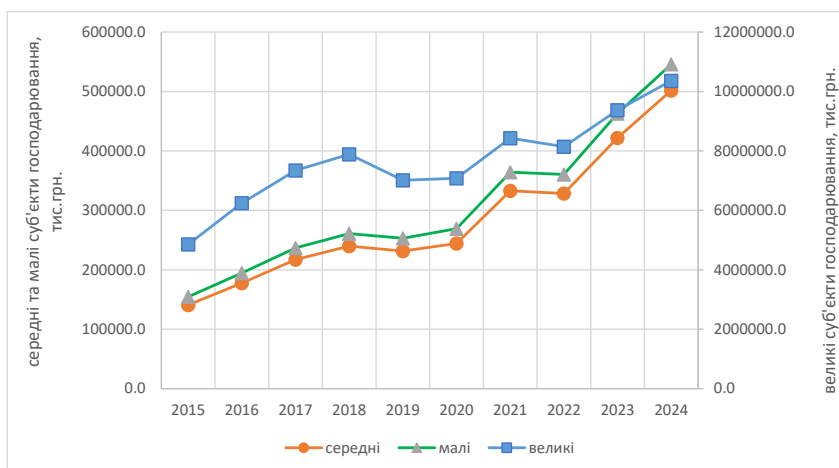

Рис. 2. Динаміка обсягів реалізованої продукції на одне підприємство за видами суб'єктів господарювання в Україні за 2015-2024 роки, сформовано на основі [8]

Натомість у сегменті мікропідприємництва спостерігається інший характер динаміки, рис. 3.

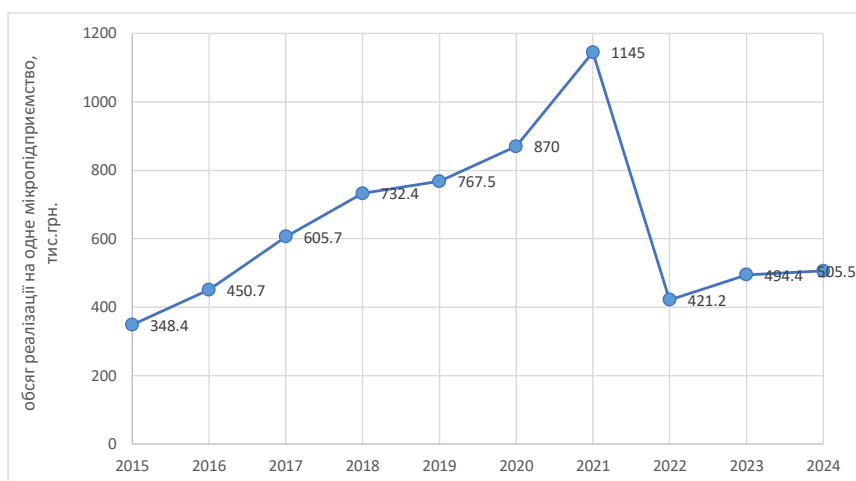

Рис. 3. Динаміка обсягів реалізованої продукції в середньому на одне мікропідприємство в Україні за 2015-2024 роки, сформовано на основі [8]

Як показано на рис. 3, протягом 2015–2021 років обсяг реалізації в середньому на одне мікропідприємство стабільно зростає, досягнувши історичного піку у 1145 тис. грн., тобто понад 1 млн. грн. Зокрема, за період з 2015 по 2021 роки середній обсяг реалізації на одне мікропідприємство зріс у 3,3 раза — з вихідних 348,4 тис. грн до рекордних 1145,0 тис. грн. Проте внаслідок шоків 2022 року показник критично обвалився до 421,2 тис. грн, а подальша стабілізація у 2023–2024 роках дозволила досягти лише позначки у 505,5 тис. грн, що становить менше половини від довоєнного максимуму. Початок повномасштабної війни у 2022 році спричинив стрімке падіння показника майже втричі, після чого у 2023–2024 роках відбулося лише незначне його відновлення.

Аналогічну динаміку демонструє продуктивність праці як обсяг реалізованої продукції в розрахунку на одного зайнятого, рис. 4.

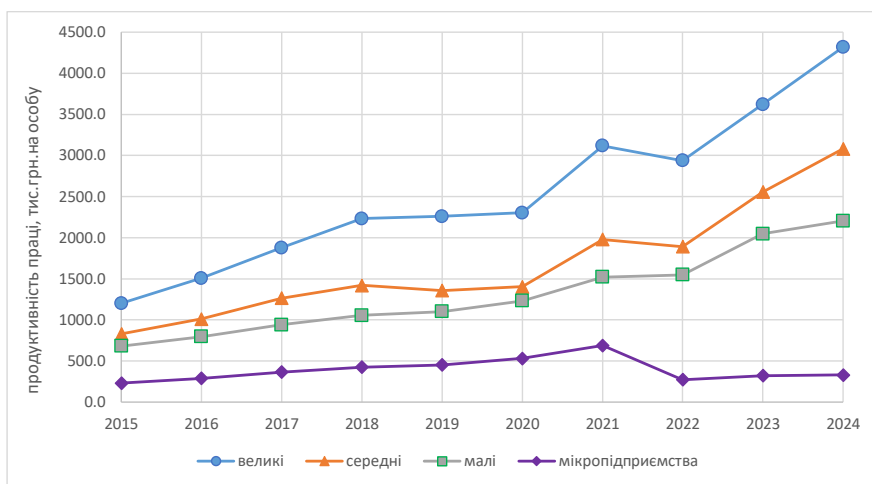

Рис. 4. Динаміка продуктивності праці за видами суб'єктів господарювання в Україні за 2015–2024 роки, сформовано на основі [8]

Таким чином, протягом 2015–2024 років продуктивність праці зростала як для великих, так і середніх та малих підприємств. Зокрема, якщо продуктивність праці на великих підприємствах за досліджуваний період зросла майже у 3,6 раза (з 1200,0 тис. грн/особу у 2015 році до понад 4300,0 тис. грн/особу у 2024 році), то для середніх та малих підприємств цей показник збільшився відповідно у 3,7 та 3,2 раза, сягнувши 3070,0 тис. грн та 2210,0 тис. грн на одну особу. Водночас у сегменті мікробізнесу після пікового значення у 2021 році (680,0 тис. грн/особу) відбулося різке падіння продуктивності у 2022 році до 260,0 тис. грн/особу, а подальше відновлення виявилось мінімальним — лише до 310,0 тис. грн/особу у 2024 році. Шоковий 2022 рік спричинив спад продуктивності для більшості суб'єктів господарювання, який виявився найбільш критичним і тривалим для мікробізнесу. У 2023–2024 роках великі,

середні та малі підприємства продемонстрували стрімке відновлення показників, тоді як мікропідприємства залишилися у стані стагнації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз статистичних даних за 2015–2024 роки показує, що в структурі суб'єктів господарювання України продовжує абсолютно домінувати мікропідприємництво, частка якого у 2024 році досягла 96,98%, тоді як питома вага малих і середніх підприємств дещо скоротилася. Попри кризові умови та воєнні виклики, великі, середні та малі підприємства пристосувалися до нових обставин і змогли наростити обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) у розрахунку на одне підприємство, а також підвищити продуктивність праці після спаду у 2022 році. Натомість для мікропідприємств цей період виявився найважчим – їхні обсяги реалізації в розрахунку на одне підприємство та показники продуктивності праці зазнали різкого скорочення і досі перебувають у стані затяжного спаду.

Враховуючи сучасні інвестиційні тренди, подальший розвиток та відновлення вітчизняного бізнесу безпосередньо залежать від залучення капітальних інвестицій в оновлення основних засобів. Державна підтримка має стимулювати приплив інвестиційних коштів через розширення програм пільгового кредитування малих і середніх підприємств на придбання нового обладнання, а також через спрощені мікрогранти для відновлення діяльності найменших суб'єктів господарювання. Спрямування інвестицій на автоматизацію процесів дозволить компаніям компенсувати гострий дефіцит кадрів, пов'язаний із загальним зменшенням кількості зайнятих і найманих працівників, та забезпечить стабільне зростання обсягів виробництва товарів і надання послуг.

1. Ващаєв С. С. Статистична оцінка зайнятості на малих підприємствах в розподілі за видами економічної діяльності. Моделювання та інформаційні системи в економіці. 2013. № 88. С. 158–166.
2. Державна служба статистики України. Мале та середнє підприємництво України: статистичний збірник / за ред. І. Є. Вернера. Київ: Держстат України, 2023. 142 с.
3. Іванова Н. П., Швець О. М. Тенденції розвитку малих підприємств в Україні: статистичний аспект. Статистика України. 2022. № 3 (98). С. 45–54.
4. Мельник М. І. Мале підприємництво в Україні, як відповідь на виклики сьогодення. Ефективна економіка. 2025. № 7. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7088/7202>.
5. Методологічні положення зі статистики підприємств / Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <https://stat.gov.ua/uk/metodolohiia>
6. Мотузка О. М. Статистичне забезпечення моніторингу розвитку суб'єктів господарювання в Україні. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2020. № 1/2. С. 40–51.
7. Показники діяльності підприємств / Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <https://stat.gov.ua/uk/datasets/pokaznyky-diyalnosti-pidpryyemstv>
8. Офіційний портал Державної служби статистики України. URL: <https://stat.gov.ua>
9. Саріогло В. Г. Мікродані у соціально-економічних дослідженнях : монографія. Умань : Сочінський М. М., 2021. 296 с.
10. Червона С. П., Оліфір Л. А. Регіональний статистико-економічний аналіз розвитку малого та середнього підприємництва. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2019. № 2 (88). С. 112–119.

-
1. Vashchaiev S. S. Statystychna otsinka zainiatosti na malykh pidpryyemstvakh v rozpodili za vydamy ekonomichnoyi diialnosti. Modeliuvannia ta informatsiini systemy v ekonomitsi. 2013. № 88. S. 158–166.

2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Male ta serednie pidpriemnytstvo Ukrainy: statystychnyi zbirnyk / za red. I. Ye. Vernerera. Kyiv: Derzhstat Ukrainy, 2023. 142 s.
3. Ivanova N. P., Shvets O. M. Tendentsii rozvytku malykh pidpriemstv v Ukraini: statystychnyi aspekt. Statystyka Ukrainy. 2022. № 3 (98). S. 45–54.
4. Melnyk M. I. Male pidpriemnytstvo v Ukraini, yak vidpovid na vyklyky sohodennia. Efektyvna ekonomika. 2025. № 7. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7088/7202>.
5. Metodolohichni polozhennia zi statystyky pidpriemstv / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy : veb-sait. URL: <https://stat.gov.ua/uk/metodolohiia>
6. Motuzka O. M. Statystychnie zabezpechennia monitorynhu rozvytku subiektiv hospodariuvania v Ukraini. Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu. 2020. № 1/2. S. 40–51.
7. Pokaznyky diialnosti pidpriemstv / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy : veb-sait. URL: <https://stat.gov.ua/uk/datasets/pokaznyky-diyalnosti-pidpryemstv>
8. Ofitsiinyi portal Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <https://stat.gov.ua>
9. Sariohlo V. H. Mikrodani u sotsialno-ekonomichnykh doslidzhenniakh : monohrafiia. Uman : Sochinskyi M. M., 2021. 296 s.
10. Chervona S. P., Olifir L. A. Rehionalnyi statystyko-ekonomichnyi analiz rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky. 2019. № 2 (88). S. 112–119.